

na dom in na svojo domačo družbo. Vpliv šole na to mladino je sicer velik, a odločilen pa ni. V dobi do 14. leta daje šola mladini skoraj samo temeljne nauke v branju, pisanju, računanju i t. d. Te nauke bi bilo treba poglobiti in razširiti v dobi od 14. — 18. leta, zakaj če se ne poglobé, se kaj radi izkade. To uči vsakdanja izkušnja. Izkušnja pa tudi uči, da je mladina ravno v dobi od 14. — 18. leta že jako pristopna splošnim naukom, rekel bi svetu, in ni več tako vezana na dom in na domačo družbo, kakor pa do 14. leta.

Iz tega sledi, da je mladina v dobi od 14. — 18. leta še bolj potrebna pouka in nekakega vodstva nego v dobi do 14. leta.

Srednje šole dajo v tej dobi mladini pač lahko precej pouka. A ta pouk naj bo primeren živahnemu mladinskemu temperamentu te dobe, ne pa suhoparen. Te srednje šole bi pa ne smele skrbeti le za pouk, nego prav veliko tudi za primerno odgojo, da ne bo odgoja odvisna samo od osebnega razpoloženja učitelja - razrednika.

Na tej podlagi pouka in vzgoje bi se ravno na srednjih šolah dalo jako veliko doseči v trajen prid človeške družbe, zakaj nepobitna resnica je, da samo znanje brez dobre vzgoje — brez srca — človeka nikdar ne more osrečiti! —

A koliko mladih ljudi pa je tako srečnih, da dosežejo srednje šole?! — Ogromna večina ostane na kmetiji in pri obrti. Ali naj ta mladina v svoji najživahnejši dobi, ko bi si ravno imela razviti um in srce ter postavljati obširne temelje svoje bodoče sreče, ostane brez duševnega ognjišča, brez kristalizacijskega jedra?! — Tu je treba prijeti, tu je treba delati, da ta mladina dobi pravo smer za življenje z dobrim poukom in lepim zgledom! — Za obrtnike imamo — četudi ne povsod obrtno-nadaljevalne šole, ki se kaj lepo razvijajo ter store za nje veliko dobrega. Saj so jim obrtni učenci zato tudi hvaležni. A za kmetiško mladino nimamo do danes prav nič. Tu je treba nujne pomoči. In kdo naj da to pomoč, če ne učitelj?! Učitelj sicer ne more Bog ve kaj žrtvovati za svoj narod. Veliko dobrega že stori, če le natanko izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, ki mu časih ne puste prav nič prostega časa. A ker je ravno naš narod silno potreben vsestranske, osobito pa še duševne podpore, zato mora vsak stan delati zanj po svojih močeh in torej — tudi učiteljski. Zato se pa učitelj žrtvuj zanj, kolikor ti dopušča služba in osebna zmožnost, ter mu pomagaj kjer in kolikor moreš. Pomagaš mu lahko pri izobraževalnih in gospodarskih družbah, pomagaš lahko posameznim od slučajja do slučajja. Posebno pa še na deželi zbiraj okolo sebe bolj nadarjene dečke in deklice, osobito take, od katerih je pričakovati, da ostanejo doma. Uči jih vsaj po eno uro na teden — najbolje ob nedeljah in praznikih — petja, deklamovanja, gospodarstva in sploh jim pojasnuj svet ter kaži vzroke uspehov in vzroke neuspehov. Vse nove svetovne dogodke obravnavaj z njimi ter jih primerjaj z morebitnimi podobnimi dogodki v zgodovini in jih tako uvajaj v umnevanje knjig in časnikov. Petje bo blažilo srce ter delalo veselo družbo, deklamacije jim bodo urile spomin, razvezavale jezik ter jim nabavile obile zaklade lepih besedi, gospodarstvo jim bo donášalo gmoten dobiček, zgodovina in svetovni dogodki z njo v primeri jim bo pa bistrila in jačila razum! —

Tako in enako poučevanje je res težko breme, posebno če človek še naleti na tisto črno nehvaležnost, ki je navadno plačilo sveta. A ko boš videl, kako lepo vzhaja po-

stavljeni kvas, kako se vedno bolj prijemlje omika in olika nadebudne mladine, tedaj se ti bo širilo srce v sladki zavesti, da si storil veliko dobrega za svoj narod, da si storil več, nego ti vелеva stan. — Poleg tega boš pa užival še vesele ure v krogu svoje lepo izrejene mladine, vesele ure, kakršnih ne moreš doživeti v nobeni drugi in naj si bo še tako odlični družbi. Učitelj, ki bo deloval tako, bo imel veliko zaščene, ko bo videl okolo sebe dozorevati resne može jasne uma in pridne žene čiste preteklosti. To mu bo toliko plačilo za njegov trud, kakršnega sploh svet dati ne more. —

Ako pa hoče učitelj, da se bliža kolikor mogoče temu vzvišenemu smotru, tedaj mora biti sam — cel mož. Že v šolah naj si nabira obilo strokovne in svetovne — gospodarske učenosti. Toda pri tej učenosti pa si ne sme zane-mariti srca, ki naj mu vselej plamti žive ljubezni do bližnjega. Življenja naj bo čistega. Kdor je čist, je svoboden in neustrašen! Le značajni ljudje morejo vzgajati značaje! Besede sicer — mičejo, a zgledi pa — vlečejo! Vestno naj izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, a poleg teh pa tudi splošne dolžnosti vrlega moža.

V politiko naj se splošno ali celo agitatorično ne vtika. A kadar je treba, naj se pa potegne za čisto resnico in poštenost ter neustrašeno voli može, ki se tudi zavzemajo zanj.

Učitelju je sploh treba veliko jasnega razuma in pa jako veliko — takta. Pristranosti ne sme poznati, a tudi ne strahu pred zlobnimi in nevoščljivimi ljudmi! Vedno naj ima pred očmi splošni blagor in zanj naj dela z vsemi močmi.

Nikdar naj ne pozabi da nanj gleda veliko oči! Zato naj pa hodi pot resnice in kreposti ne glede na levo ne na desno! Tak učitelj bo veliko koristil svojemu narodu ter mu pomagal do jasnejše bodočnosti.

Dal Bog, da se takih učiteljev našemu ubogemu narodu prav obilo narodi!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca mal. travna 1906 K 67.413.69.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Oblast — učitelj.

Spisal Anton Maslo — Ricmanje.

(Konec.)

Kakor je za dober pristop enim v organsko celoto v izražanje svojih sklepov, misli in primernih čuvstev, tako in v skupni zvezi naj bo drugim. Tak je bil, je in bo šolski zakon, ki kot del najvišjega zakona enako očetovsko po zasluženju skrbi za ene kakor za druge.

Oblastva so po svojih zastopnikih očrtala gotovo — v pravem pomenu besede — kako je postopati v zakonih vsem osigurano in zajamčeno pravico, oziroma dolžnost v prospah in blagor napredka, omike, vzgoje in šole. To se sedaj tudi izpolnjuje, in se bo v kolikor se da v naprej videti, še bolj zavedno, dosledno in natančno — ker v delu je napredek; ljubezen do stvari nam kaže veljavnost oblasti

do učiteljstva, kakor tudi učiteljstva do oblasti, izpolnjevaje to, kar nam je dano od članov v blaginji po vladi, ki jo zastopamo ali ne zastopamo indirektno.

Bodi temu tako ali kako drugače, pravno mnenje se ne more odtegniti po teh načelih in potih ni eni stranki, ker obe skrbita za blaginjo ter popolnjevanje vzgoje, omike in šole, ki je v prvi vrsti podlaga vsem činiteljem za popolnost vsega človeštva in s tem vsega vesoljstva. Vse to je zagotovljeno tudi v šolskih zakonih, po katerih se vse šolstvo hoté ali nehoté pojavlja, razširja ter razvija.

Kakor hitro se v teh zakonih pričinja pritisk ali popustljivost, takoj se opaža, da pri sredini kakor tudi pri njenih članih ni vse v pravem redu. Prvi zakon je oni, ki zagotavlja dobro zvezo med člani in glavo. To bi bil takorekoč naravni zakon, ki mu ne more nihče nasprotovati. Seveda se tudi tukaj dobivajo kakor povsod večkrat izjeme, pa saj vemo, da nobeno pravilo ni brez izjeme.

V prvi vrsti je tedaj učiteljstvu in šolski oblasti na srcu pospeševanje dobrih šolskih zakonov, ki imajo postati meso in kri vsakemu, ter pospeševati s tem blaginjo vseh, s katerimi je priti v dotiko, zaradi tega je članom ter njihovim pokroviteljem dana svoboda, izražati svoje svobodno mnenje, svoje prosto izhajajoče misli. S tem se oblast kakor učiteljstvo popolnjujeta, ker s svobodno voljo takorekoč volita to, kar je za človeštvo neobhodno potrebno. Na tak način nastane lepa organizacija, ki podpira vzgojo in pouk. Izpopolnjuje se ta organizacija s tem, da medsebojno spoznava koristi in potrebe napredujočega učiteljstva. Zakoni se tako izpolnjujejo, da nikakor ne mečejo pohujšanja, škode, ali česarsibodi slabega na nieno stran. Da se to ne dogaja, smo gotovi, ako šolska oblast in učiteljstvo delujeta sporazumno med seboj, si odpirata drug drugemu svoje srce ter izražata svoje misli, ter volita izmed teh najboljših, t. j. najpotrebnejših in zato najkoristnejših.

Sporazumno ustvarjata učiteljstvo in šolska oblast to, kar je mogoče, sklicujeta redna in izredna posvetovanja ter zborovanja, da se v teh dobra stvar bolj krepi, razširja in ukoreninjuje; to, kar je pa slabega, za vse človeštvo uničujočega, omejuje, ovira in odstranjuje.

Učiteljstvo in šolska oblast se vedeta kakor razni člani ene in iste družine. Vse potrebe, pa tudi vsi nasveti od druge strani se v takih skupščinah omenjata, ako je potrebno, se tu pritožuje k bolj umnemu ali mogočnejšemu, da zavladata lepa sloga in blagost v družini omike in vzgoje. Vsa spletkarstva in vsi strankarski prepiri bi tu izostali — ker tudi dobremu družinskemu očetu niso vseč — ter bi se delovalo za blagor in prospeh našega naroda, iz katerega tudi mi poedinci dobivamo potrebne energije za splošno vesoljstvo. Kolikor bolj so v tem smislu delavni člani ene in iste družine, toliko uspešneje se nam pokaže blagor sloge v vsem človeštvu.

Svoje misli, želje ter predloge si izražamo medsebojno zopet v okviru zagotovljenih določil. V teh sklepah se zrcali to, kar je neobhodno potrebno za vzdrževanje reda, med člani ene družine in zagotovi se lepša bodočnost obče priznani vzgoji in omiki, ki je temelj narodom, državam, splošnosti.

V stvarstvu se nam pokaže, ako pazljivo pregledujemo, prečuden red in lepa vzajemnost, ki je sempatja prepletana tudi s čudnimi pojavi, katere lahko prištevamo k nerednostim. Vendar se s tem varamo, zakaj na svetu ni nič nemogočega. Postava je od Boga in z njo glas naroda — glas božji; za-

stopniki in učitelji naroda se imajo bojevati z mnogimi nerednostimi še, ki so na videz malenkostne, a ne tako pogledu učitelja. Ta preiskuje človeško dušo, jo analizuje, izpreminja, bogati in plemeniti, kar je veliko, tu se mu odpre takorekoč pogled v delavnico, kjer pri nerazviti omiki leži vse križem, kakor različna orodja, gradiva itd., manjka pa vsega tega, česar rabi priden in umen gospodar. Ko vzgojitelj z največjo vnemo, zbira za isti čas primerna dela ter jih vrši in spravlja v lepo celoto, se na drugem mestu prikrade kak sovražnik, ki izkuša nadaljne naprave onemogočiti, morda razdreti jih s tem, da zato potrebna važna sredstva odvzame in naredi nadaljno delo neprijetno in nevhvaležno in to pa v škodo vzgojitelju in gojencu. To tudi šolska oblast občuti, ko se posamezen učitelj zateka k nji. Na pomoč mu pridejo vsakršni zakoni, ki jih je le nekaj za tak slučaj uspešnih in ki so tolikanj boljši, čim več je šolska oblast skrbela za mogočnejši stik s svojimi člani. Čim pogostejše so se dogajali taki stiki, tem veljavnejša je vez, ki sklepa z blagim objemom vse učiteljstvo v korist vzgoje in omike. Ta navidezni nered, ki dela preglavico učiteljstvu, zna paralizirati oblast, ki si je vsvesti opazovati pojave, ki zbujejo vendar tak nered. Kdor se bavi s šolskimi zakoni, gleda, da pospešuje pravi stik v naravnem kakor tudi v kulturnem pomenu, četudi se ne more vsemu ustreči. Kakor učiteljstvo, ki pride v ozek stik z oblastjo, tako tudi oblast, ko varuje zakone, delujeta v obči blagor, četudi se na eni kakor drugi strani pokažejo kake nerednosti, ki niso izključene v dosego resnice.

Učitelj in oblast si pripisujeta spoštovanje in veličanstvo, ko se potegujeta in ščitita zakon, a to le v pravnih mejah, dovoljenim nam stvarjem. Člani čutijo v podrejenem dobrem zakonu nepristransko in blago ostrost, oblastvo se pa obenem učvrščuje ter si s tem stavlja svoje zagotovitve. Nasprotno ne zadovoljujejo oblasti prešibki ali popustljivi zakoni ter zbujejo nejevoljo, ker niso dobri. V učiteljstvu in šolskih oblastih je kak nedostatek, ki se pa vendar izpopolnjuje. Ta izpopolnitev se pa menja po duhu časa ter mnogovrstnosti raznih činiteljev, da se more le z bistrim očesom motriti to, kar bi nastalo, ako si učitelj in oblast v najmanjšem nagajata. Potrebne so šolske naredbe, ki se izpolnjujejo, a to nepristransko in s splošno veljavo. V tem pomenu je skrb vseh, da gremo zakonito skupno, nepretržno dalje, da napredujemo v tem, kar pomaga razjasnjevati dobro stvar šolstvu in vzgoji v prospeh.

Šola in birokratizem.

(Dopis s Krasa.)

(Nadaljevanje.)

Kako naj po tem učitelj upošteva pri teh razmerah priznana pedagoška načela pri bralnem pouku v prvi vrsti, ne vem. Prvi in glavni smoter je, vzgoja značajev, ne pa samo puhlo polnjenje glave. Ako že moramo priznati, da moderno šolstvo ne izpolnjuje popolnoma svoje naloge, tedaj priznajmo, da moramo pod vplivom navedenega pedantovskega načrta otroke le obkladati s kolikormožno veliko množino učne snovi. Pri tem, se ve, ni časa za vzgojo srca, za razvijanje estetiškega, moralnega, patrijotiškega čustva.

Če kaže že podrobni načrt za čitanje take hibe, kaj pa je potem šele s slovniškim poukom. To gradivo, ki pa za-